ACU Sağlık Bil Derg 2020; 11(4):652-657
https://doi.org/10.31067/0.2019.231

ARAŞTIRMA YAZISI / ORIGINAL ARTICLE

Bursa İlindeki Hastanelerin Web Sayfalarında Yer Alan Kanser ile İlgili Bilgilerin Değerlendirilmesi

Nevin Utkualp[1], Neriman Akansel[2], Hicran Yıldız[3]

[1]Uludağ Üniversitesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği, Bursa, Türkiye
[2]Uludağ Üniversitesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği, Bursa, Türkiye
[3]Uludağ Üniversitesi, İç Hastalıkları Hemşireliği, Bursa, Türkiye

Nevin Utkualp, Dr. Öğr. Üyesi
Neriman Akansel, Doç. Dr.
Hicran Yıldız, Doç. Dr.

İletişim:
Dr. Öğr. Üyesi Nevin Utkualp
Uludağ Üniversitesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği, Bursa, Türkiye
Tel: +90 536 611 04 96
E-Posta: nutkualp@uludag.edu.tr

Gönderilme Tarihi : 21 Şubat 2019
Revizyon Tarihi : 03 Temmuz 2019
Kabul Tarihi : 24 Eylül 2019

ÖZET

Giriş ve Amaç: Günümüzde bilgi yoğunluğu ve akışı nedeniyle internet hayatımızın önemli bir parçası haline gelmiştir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim için kullanımı yaygınlaştıkça, e-öğrenme araçlarının sayısında ve çeşitliliğindeki yüksek artış dikkat çekmektedir. Sağlık kurumları kendi web sayfaları oluşturarak, bu yeni trende uyumlu hale gelmeye çalıştılar. Bu çalışmanın amacı hastane web sayfalarını kanser bilgilerin değerlendirmektir.

Yöntem: Çalışma evreni, Türkiye'nin Bursa ilinde sağlık hizmeti veren Sağlık Bakanlığı'na bağlı 35 sağlık kurumundan oluşmaktadır. Web sitelerde kansere yönelik bilgiler araştırmacılar tarafından ilgili literatür incelenerek geliştirilen kontrol listesi kullanılarak değerlendirilmiştir. Kanser hakkında bilgi içeren 14 hastanenin web sayfası kullanarak veriler değerlendirilmiştir.

Bulgular: Hastane web sayfalarının %51,4'ü özel tıp merkezlerine ait olup, web sayfalaın %40'ında kanser hakkında bilgi yer almaktadır. Kanser ile ilgili web sayfaların içeriği incelendiğinde sayfaların %57,1'i kanser konusunda genel bilgilerin, %21.4'ünde kanser nedenlerin olduğu, %28,6'sının korunma ve tedavilerin olduğu, %50'sinde yeni tedavi yaklaşımları konusunda bilgiler içerdiği görülmektedir. Web sayfaların çoğu %78,6 kanser ile ilgili tıbbi terminoloji içermektedir. Web sayfaların çok küçük bir yüzdesi (%7,1) güncelleme yapıldığı görülmektedir. Kanser ile ilgili bilgilerin uzunluğu 1-2 sayfa olup ve %21.4'ü hekimler tarafından hazırlandı görülmektedir. Web sayfaların %14,3'ünde farklı bir link bulunmaktadır. Web sayfaların %57,1'inde konu ile ilgili resim yer almaktadır.

Sonuç: Hastane web sayfaların kanser konusunda farklı içerik ve kapsama alanlarına sahiptir. Ancak kanser ile ilgili temel bilgilerin web sayfalarında doğru ve etkin bir şekilde sunulması beklenmektedir. Kullanıcıların, hastane web sayfalarından daha etkin yararlanmak için temel kriterler konulması faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: web sayfa, kanser, bilgi

EVALUATION OF HOSPITAL WEB SITES FOR CANCER INFORMATION IN THE CITY OF BURSA, TURKEY

ABSTRACT

Objectives: The purpose of this study was to evaluate cancer information on hospital web sites.

Patients and Methods: The study universe consisted of 35 health institutions affiliated with the Ministry of Health, which provides health services in the city of Bursa, Turkey. The web sites were evaluated by researchers using a checklist developed to check the information related to cancer. We were able to obtain data from 14 hospitals' web pages that contain information about the hospitals.

Results: 51.4% of hospital web pages belong to private medical centers and 40% of them had information about cancer. 57.1% of the web sites' general information was on cancer. When the details of the information content were examined; Cancer causes were (21.4%), protection and treatment were %???. 28.6% had recommendations and referrals and 50% included new treatment approaches. Most of the web sites include medical terminology (78.6%); a very small percentage of the web sites have details on updates (7.1%). The length of the information was 1-2 pages and 21.4% of them prepared by physicians. There was a link on 14.3% of the web sites. Only 57.1% of the web sites included pictures.

Conclusion: The hospitals' web sites' information has different content and coverage. However, it is expected that the basic information about cancer will be presented accurately and effectively on the web pages. The basic criteria for the development of web pages could be useful for providing more effective information to internet users.

Keywords: web sites, cancer, information

İnternet, bilgiye hızla ve kolayca ulaşma, fırsat eşitliği sağlama, seçme özgürlüğü tanıma, arz talep dengesinin kurulmasını sağlama gibi özelliklere sahip, sınırsız bir erişim kaynağıdır (1,2). Günümüzde internet, yaşamımızın önemli bir parçası haline gelmiştir. İnternet iletişim, alış veriş, bilgi edinme ve eğitim gibi çeşitli amaçlarla yoğun ve yaygın bir şekilde kullanılmaktadır (1,2,3,4). Bu durum, kurumların kendi tanıtımlarını ve bazı uygulamaları web ortamında yapmalarını zorunlu hale getirmiştir (3,5,6). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim amaçlı kullanılması yaygınlaştıkça e-öğrenme araçlarının sayısı ve çeşitliliğinde de yüksek bir artış dikkat çekmektedir (1,2).

İnternet özellikle, toplum tarafından sağlıkla ilişkili konularda güçlü ve önemli bir bilgi kaynağı olarak kullanmaya başlamıştır. Kişilerin bu yöndeki ilgisi ve teknoloji alanında yaşanan değişiklikler, sağlık kurumlarının da bu konuya olan ilgisini arttırmış ve kendi web sitelerini kurmalarına neden olmuştur (Erdoğan ve Bulut). Web siteleri, sağlık hizmeti veren hastanelerin tanınırlığını ve erişilebilirliğini arttırmakta, hastanelere görünürlük kazandırmakta ve rekabet avantajı sağlamaktadır (2,3,4,5,6). Günümüzde, sağlık kurumları giderek artan bir şekilde kendi web sitelerinde hasta veya sağlam bireylere yönelik sağlıkla ilgili bilgilere ve bireyin hastalığına yönelik hasta eğitimlerine de yer vermeye başlamıştır (2,5,6,11,12, Erdoğan ve Bulut). Ancak, internet kullanıcılarının sağlık konusundaki bilgi gereksinimini karşılamak amacıyla kullandıkları hastane web sitelerinin doğru ve güvenilir bilgiye sahip ve ulaşılabilir olması gerekmektedir (2,5,6).

Günümüzde web siteleri, tedavi yöntemlerinden sigortaya sağlıkla ilişkili birçok konuda bilgi edinmek için yaygın şekilde kullanılmaktadır (7). Diaz ve ark. tarafından yapılan bir çalışmada, sağlık konusunda bilgi edinmek için başvurulan kaynaklar (hekim veya hemşire dışında) arasında internet kullanımı ikinci sırada yer almaktadır (8). Zigmoid ve ark. tarafından yapılan bir çalışmada ise, internet kullanıcılarının yaklaşık %40'ının sağlık bilgilerine erişimde interneti kullandıkları tahmin edilmektedir (9). Andersen ve ark.'nın yedi farklı Avrupa ülkesinde yaptıkları bir çalışmada, internet kullanıcılarının %71'inin interneti sağlık bilgilerine erişim amaçlı kullandığı belirlenmiştir (10). Bir başka araştırma sonuçlarına göre ise, her on internet kullanıcısından sekizi diyet, ilaç, sağlık sigortası, hekim ve hastaneler gibi sağlık konularında bilgi edinebilmek için interneti kullanmaktadırlar (11). TUİK 2018 raporuna göre bireylerin %42,4'ü interneti kişisel amaçla kamu kurum/ kuruluşları ile iletişime geçmek veya kamu hizmetlerinden yararlanmak için e- devlet hizmetleri kullanılmaktadır (12,6).

Zıckuhr ve Pew tarafından yapılan bir çalışmada, günde 10 milyon yetişkinin internet üzerinden sağlık bilgisi (%64), özellikle tıbbi problem ve özel hastalık konusunda bilgi edindikleri saptanmıştır (13). Bireylerin internette sağlıkla ilgili en çok araştırdığı konular; başta kanser olmak üzere obesite, kalp hastalıkları, hemofili, kanama bozukluğu, depresiyon ve astmadır (14,15). Bireylerin kanser konusunda internet kullanımı vb. yöntemlerle bilgi sahibi olması, kanserin etyolojisinde rol oynayabilecek faktörlerin araştırılması, saptanması ve yok edilmesine yardımcı olabileceği gibi, meydana gelen kanserlerin erken tanısına, tedavi sonuçlarının değerlendirilmesine ve etkili tedavi yöntemlerinin saptanmasına da yardımcı olmaktadır (16,17).

Günümüzde, iş yükünün fazla olması ve zaman sıkıntısı nedeniyle iletişimin sınırlanmakta ve sağlık çalışanlarından sağlıkla ilgili konularda bilgiler edinme daha da sıkıntılı hale gelmektedir. İnternet, bu konudaki eksikliği gidermede kullanılacak önemli bir seçenek ve araçtır. Bu nedenle, hastane web sitelerinin doğru, yeni ve anlaşılır bilgileri içermenin yanı sıra iyi organize edilmiş olması gerekmektedir (18-19). Diğer taraftan, bireylerin internetten sağlık personelinden bağımsız olarak eğitim alması, internetin tedavi alacak kişi ile tedavi eden kişi arasındaki ilişkinin yerine geçmesi, sadece bu ilişkiyi desteklemekle sınırlı olması gibi olası sorunları da beraberinde getirmektedir. Ayrıca, internet sayfasında yer alan bilgiler eksik veya doğru değilse internet kullanıcıları bundan olumsuz etkilenebilmekte ve yanlış tedavi kararı verilebilmektedirler (20). Ülkemizde, ölüme neden olan hastalıklar arasında kanser, kalp-damar hastalıklarından sonra ikinci sırada yer almaktadır. Hastane web sitelerinde yer alan kanser ile ilgili bilgilerin doğruluğunun etkili ve verimli bir sağlık hizmeti sunumunu desteklediği unutulmamalıdır (1,6).

Gereç ve Yöntem

Bu çalışmanın amacı, hastane web sitelerinde yer alan kanser ile ilgili bilgileri değerlendirmek, bu sitelerin sağlıklı ve hasta bireyler açısından daha kullanışlı ve faydalı hale gelebilmesi için gereken noktaları vurgulamaktır. Çalışmada, Bursa İl Sağlık Müdürlüğü web sitesi aracılığı ile Bursa 'da hizmet veren ve İl sağlık Müdürlüğü'ne bağlı 35 tane sağlık kurumunun web sitesine ulaşılmıştır. Bunlardan dokuz tanesi kamu hastanesi, bir tanesi üniversite hastanesi, beş tanesi özel hastane, üç tanesi özel dal hastanesi, 18 tanesi tıp merkezidir. Araştırmada literatürde yer alan standartlar doğrultusunda araştırmacılar tarafından oluşturulan bir kriter listesi kullanılmıştır. Araştırmaya dahil edilen tüm sağlık kurum ve kuruluşlarının web siteleri bu kriterler doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Bulgular

Hastane web sayfalarının %51.4'ü özel tıp merkezlerine aittir. %40'ı kanser konusunda bilgi içermektedir ve %57.1'i kanser türüne özgü değil kanserler hakkında genel bilgi içermektedir. Kanser türleri ile ilgili bilgi içeriklerine bakıldığında sırayla en fazla %28,4 prostat, %21.3'ü meme, %21.3'ü serviks, %14.2'si sindirim sistemi kanseridir. Bilgi içeriğinin detayı incelendiğinde %21.4'ünün kanser nedenleri, korunma, tedaviye yer verdiği belirlenmiştir. %28.6'ında öneri ve yönlendirmelere ve %50'sinin yeni tedavi yaklaşımlarına yer verdiği; %57.1'inin verdiği bilginin ilgi çekici olduğu; %50'sinde konu aktarımında bütünlük olduğu; %78.6'sının tıbbi terminoloji içerdiği; %21.4'ünde yayınlanma, %7.1'inde güncellenme tarihi olduğu; %21.4'ünün hekim ve %21.4'ünün komisyon tarafından hazırlandığı saptanmıştır.

Tablo1. Hastane Web sayfalarında Kanser ile ilişkili bilgilere ait özellikler

Değişkenler	*n*	%
Hastane Tipi		
Kamu	8	22.9
Özel	5	14.3
Üniversite	1	2.9
Özel dal	3	8.6
Özel tıp merkezi	18	51.4
Ca İlişkin bilgi		
Var	14	40
Yok	21	60
Ca Çeşidi*		
Meme ca	3	21.3
Testis Ca / Prostat Ca	4	28.4
Serviks Ca	3	21.3
Sindirim sistemi Ca	2	14.2
Kansere ilişkin genel bilgi	4	28.4
Bilgi İçeriği*		
• Ca nedenine ilişkin bilgi var mı?	10	71.0
• Ca korunma yöntemlerini açıklıyor mu?	6	42.6
• Ca çeşidine uygun tedavi seçeneklerine yer verilmiş mi?	6	42.6
• Ca ilişkin yeni tedavi yaklaşımlarına yer verilmiş mi?	6	42.6
• Yazıda Ca hastaların yaşam kalitesine değinilmiş mi?	4	28.4
• Hastalara yönelik tedavi önerisi ya da yönlendirme içeriyor mu?	4 7	28.4 49.7
• Konunun aktarımında bir bütünlük var mı?	8	56.8
• Aktarılan bilgi ilgi çekici mi?	3	21.3
• Yazıda tıbbi terminolojiden arındırılmış mı?	8	56.8
• Yazı içinde görsel resimlere yer verilmiş mi?	4	28.4
• Sayfanın tasarımı renkler kullanılmış mı?	3	21.3
• Yazının yayın tarihi belirtilmiş mi?	1	7.1
• Yazının güncelleme tarihi var mı?	8	56.8
• Hazırlayan kişi belirtilmiş mi?	1	7.1
• Sayfada tıklanma sayısı var mı?	2	14.2
• Sayfada link var mı?		

*Aynı konu birden fazla web sayfasında yer almıştır

Tablo2. Web sayfalarındaki Kanser bilgilendirme yazılarının yazı özellikleri ve karakterine ilişkin özelliklerinin dağılımı

Değişkenler	*n*	%
Paragraf sayısı		
1-4	4	28
5-8	4	28
9 ve üzeri	6	43
Sözcük Sayısı		
50-199	4	28
200-349	0	-
350-499	3	21
500-649	2	14
650 ve üzeri	5	36
Yazı puntosu		
10 un altında	3	21
10-11 arası	9	64
11 in üzeri	2	14

Hastane web sayfalarının %28.6'sında kansere ilişkin bilgilerin bir sayfa, %28.6'sında iki sayfa şeklinde yer aldığı belirlenmiştir. %21.4'ünün 2 paragraftan, %21.4'ünün 10 paragraftan; %14.4'ünün 172 sözcükten oluştuğu; %35.7'inin 10.5 punto ile yazıldığı; %57.1'inde resim olduğu; %7.1'inde tıklanma sayısına yer verildiği; %14.3'ünde link bulunduğu ve %100'ünde sayfa renginin siyah olduğu saptanmıştır.

Tartışma

İnternet ortamında sağlık bilgisi veren sitelerin çoğalmasıyla birlikte, sağlık kurum ve kuruluşları da kendi web sitelerinde sağlıkla ilgili bilgilere yer vermeye başlamıştır. Sanal ortamda daha güvenilir ve doğru bilgi arayışında olan kullanıcılar sağlıkla ilgili bilgi gereksinimini karşılamak için genellikle hastane web sitelerini tercih etmektedirler. Bu sitelerden kendi sağlıkları veya hastalıkları ile ilgili tedavileri konusundaki farklı seçenekleri araştırmaktadırlar. Bireylerin kullandıkları hastane web siteleri, bireylerde hastaneden kolay hizmet alımı algısı oluşturmakta, bireylerin hastaneyi benimsemesini kolaylaştırmakta, hasta memnuniyetini ve hizmet verimliliğini olumlu yönde etkilemektedir. Hatta, online sağlık hizmetlerine doğru giden trendin farkında olan hastaneler pazarlama programlarına web sitelerini eklemektedir (21). Ancak, sağlık kurumlara ait web sitelerindeki bilgiler, belirli bir standart yapının olmaması nedeniyle farklılıklar göstermektedir (6). Çalışmamızda Bursa İl Sağlık Müdürlüğüne bağlı ….. kurum ve kuruluşlarının hepsinin kendisine ait web sayfası olduğu belirlenmiştir. Bu hastane web sayfalarının çoğunun (%51.4) özel tıp merkezlerine ait olduğu, ancak genel olarak arzu edilen standartlarda bilgilere erişim imkânı vermediği belirlenmiştir. Çalışma bulgularımız literatürle paralellik göstermektedir.

Çalışmamızda, sağlık kurum ve kuruluşlarının web sitelerinin %40'ında sağlık bölümü adı altında kanser ile ilgili bilgilendirmelere yer verildiği saptanmıştır. Vanzetta ve arkadaşlarının İtalya Sağlık Bakanlığı'na bağlı ülkedeki tüm hastaneleri içeren çalışmalarında, hastane web sitelerin %58'inde sağlıkla (hastalık, hastalık nedenleri, korunma önlemleri vb.) ilgili hiçbir bilginin bulunmadığı saptanmıştır (11). Aynı çalışmada, hastane web sitelerin sadece %22'sinde, kullanıcıların sağlık yönetimi konusunda bilgi bulabilecekleri belirlenmiştir (11). Çalışma sonuçlarımız, Vanzetta ve arkadaşlarının çalışmasından farklılık göstermektedir. Bunun neden, her iki çalışma amaç ve araştırmaya dahil edilme kriterlerinin farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmamızda web sayfalarının %40'ının kanser konusunda bilgi içerdiği, bunların %57.1'inin kanser türüne özgü olmayıp, kanserler hakkında genel bilgilere yer verildiği belirlenmiştir. Kanser hastalarının internet kullanım oranları, diğer hasta gruplarına oranla daha yüksektir (22). Anderson ve ark. tarafından Avrupa'da yapılan bir araştırmada, uzun dönemli bir hastalığı veya sakatlığı olanlarda internet aracılığı ile sağlıkla ilgili bilgi arama oranının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (10). Berland ve ark.'nın çalışmasında ise, hastaların kendi hastalık süreçlerinin internet üzerinde sağlık bilgisi edinmelerinde etkili olduğu saptanmıştır (15). Başkale ve ark.'nın yapmış olduğu bir çalışmada, kanserli hastaların %70.8'inin hastalıkları konusunda internetten bilgi edindikleri saptamışlardır (22). Bass ve ark.'nın çalışmasında ise, kanser tanısı alan hastaların %67'sinin hastalıklarına ilişkin internetten bilgi edindiğini belirlenmiştir (23). Verhoeks ve ark. tarafından yapılan çalışmada, kanserli hastaların interneti bilgi edinmede ikincil sırada kullandıkları, bunun interneti sağlıkla ilgili bir bilgiye ulaşmada en kolay ve en hızlı çözüm yolu olarak tercih etmelerinden kaynaklandığı belirtilmiştir (24). Literatürde kanser hastalarının bilgi edinmek için yaygın şekilde interneti kullandıkları görülmektedir. Bu durum göz önüne alındığında, çalışmamıza dahil edilen sağlık kurum ve kuruluşlarının web sayfalarında kanserle ilgili bilgileri daha fazla yer vermeleri gerektiği düşünülmektedir.

Çalışmamızda kanser türleri ile ilgili bilgi içeriklerine bakıldığında, sırayla prostat (%28.4), meme (%21.3), serviks (%21.3) ve sindirim sistemi (%14.2) kanserleri hakkında bilginin yer aldığı belirlenmiştir. Gustafson ve ark. tarafından yapılan bir çalışmada, yeni meme kanseri tanısı alan genç kadınların, web ortamında sunulan destek sisteminden daha fazla yararlandıkları belirlenmiştir (25). Kirsching ve ark. yaptığı çalışmada, meme ve prostat kanserli hastaların sırasıyla hastalık süreci, tedavi ve yaşam kalitesini artırmak amacıyla internetten bilgi edindikleri belirlenmiştir (26). Schmid-Buchi ve ark tarafından yapılan çalışmada, kanser hastalarının hastalık sürecinde yeterince bilgilendirilmeyi ve karar verme sorumluluğunu almayı istemelerine rağmen, yeterli bilgi ve sorularına yanıt alamadıkları belirlenmiştir (27). Aynı çalışmada, hastaların en fazla tanı, tedavi testler, cerrahi, hastalığın etkileri hastalık, prognoz, duygusal ve sosyal konular, fiziksel bakım, bakım alabilecekleri yer ve gelecekteki bakım kararları hakkında bilgi almak istedikleri saptanmıştır (27). Taylor ve ark., çalışmasında ise, tedaviyle ilişkili fiziksel ve sosyal sorunları, tekrarlama riskinden dolayı korku, anksiyete ve depresyon gibi duygusal sıkıntıları bilmek istedikleri belirlenmiştir (28). Yapılan çalışmalarda kanseri hastaların web sitelerinde daha çok kendi kanser tipine özgü ve hastalık sürecinde karşılaşabilecekleri tüm sorunlara ilişkin bilgi arama gereksinimi duyduğu görülmektedir. Sağlık kurum ve kuruluşlarının, kanserle ilgili genel bilgilerin yanı sıra, özellikle kendi bulundukları bölgede en sık görülen kanserler ilişkin bilgilere (korunma, tedavi, bakım, yaşam kalitesi, sosyal destek vb.) daha fazla yer vermesi gerektiği düşünülmektedir (29).

Çalışmamızda web sitelerinin kanser konusundaki bilgi içeriği incelendiğinde, %21.4'ünün kanser nedenleri, korunma, tedaviye ilişkin bilgileri içerdiği saptanmıştır. Ayrıca, %28.6'ında öneri ve yönlendirmelere, %50'sinde yeni tedavi yaklaşımlarına yer verildiği tespit edilmiştir. Benigeri ve Pluye'nin araştırmalarında, hastane web sitelerindeki sağlık köşelerinde genel kanser bilgisi, nedenleri ve korunma ile ilgili bilgilere yer verdikleri, ancak yeni tedavi yaklaşımlarına yer vermedikleri saptanmıştır (20). Cotten ve Gupta tarafından yapılan bir çalışmada, ciddi sağlık sorunları olan bireylerin interneti daha çok tedavi yöntemi bulmak amacıyla kullandıkları belirlenmiştir (30). Davies ve Yeoh tarafından yapılan bir çalışmada, kanser hastalarının internette en fazla aradığı konu başlıkları kemoterapi, semptom yönetimi ve tedavi başarısı olarak saptanmıştır (31). Yapılan çalışmalarda kanser hastalarının web sitelerinde genellikle tedavi yöntemleri ile ilişkili bilgi aradığı görülmektedir. Sağlık kurum ve kuruluşlarının bu durumu göz önünde bulundurarak, web sayfalarında tedavi yöntemlerine daha fazla yer vermeleri gerektiği düşünülmektedir.

Çalışmamızda hastanelere ait web sayfalarının %21.4'ünde yayınlanma ve %7.1'inde güncellenme tarihi olduğu; %21.4'ünün hekim ve %21.4'ünün komisyon tarafından hazırlandığı saptanmıştır. Waserman ve arkadaşlarının çalışmasında, online sağlık bilgisi içeren sitelerin sadece %27'sinin kaynağının ve %24.3'ünün yayınlanma tarihinin

belirtilmiş olduğu saptanmıştır (32). Demirel ve ark. çalışmasında, web ortamında yer alan bilgilerin kaynağının belirtilmemesi, web sitesinin bilgi vermekten çok ticari amaç sağlaması, web sitesinin kim tarafından hazırlandığının bilinmemesi gibi nedenlerden dolayı güvenilirliğinin azaldığını ifade belirtilmiştir (33). Kiley'in çalışmasında, özellikle tedavi görmekte olan kanser hastalarının, internet üzerinden elde ettikleri ve doğruluk kontrolleri yapılmamış bilgileri kullanmalarının tedaviyi olumsuz etkilediği ve zararlar görmelerine neden olduğu saptanmıştır (34). Bununla birlikte, Wanless tarafından yapılan bir çalışmada, hastaların %63'ü internetten elde ettikleri bilgilerin gereksiz şekilde doktor ziyaretinde bulunmalarını önlediğini ifade etmiştir (21). Benigeri ve Pluye tarafından yapılan bir çalışmada, kanser hastaları gibi internet üzerinden sağlık bilgisi edinen bazı hastaların internetten elde ettikleri bilgileri kendi sağlıklarını yönetiminde kullandıkları ve bu bilgilerin güncelliği ve güvenirliğinin önemli olduğu vurgulanmıştır (20). Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan kanser araştırmaları sonuçlarına göre, kanser hastalarının %92'sinin internet üzerinden elde ettiği sağlık bilgilerinin karar süreçleri etkilediği belirlenmiştir (9). Diğer taraftan, Zigmoind'in çalışmasında çoğu Amerikalının sağlık bilgisi edinmek için kullandıkları web sitelerinin tümünün sağlık bilgisi yeterliliği ve güvenilirliğinin aynı düzeyde olmadığı belirtilmiştir (9). Hastane web sayfalarında, sayfanın kimin tarafından hazırlandığına yer verilmesi, yayınlanma tarihi ve güncelleme tarihinin olması söz konusu sayfanın güvenilirliğini arttıran bir faktördür. Hastane web sayfalarında yer alan bilgiler, bu sayfaları kullanan bireylerin hastalık süreçlerini ve tedavi konusundaki kararlarını etkilemektedir. Çalışmamızda, incelenen web sayfalarının çok azının güvenilirliği arttıran faktörlere sahip olduğu görülmektedir. Sağlıkla ilişkili bilgilere internet üzerinden erişen bireylerin sağlığının korunması ve geliştirilmesi için, hastane web sayfalarının bu kriterlere sahip olacak şekilde yeniden yapılandırılması gerektiği düşünülmektedir.

Çalışmamızda, %57.1'inin verdiği bilginin ilgi çekici olduğu, %50'sinde konu aktarımında bütünlük olduğu, %78.6'sının tıbbi terminoloji içerdiği saptanmıştır. Eysenbach tarafından yapılan bir çalışmada, kanser hastalarının internet üzerinden elde ettikleri bilgiyi, %31 oranında etkileyici, %27 oranında kafa karıştırıcı, %76 oranında ise çelişkili bulduğu belirlenmiştir (35). Benigeri ve Pluye tarafından yapılan bir çalışmada, kanser hastalarının web sitelerden etkili ve verimli bir şekilde yararlanmalarının önemli olduğu, ancak bilgi aktarımında tıbbi terminoloji aktarımının fazla olmasının bireyleri negatif etkileyebileceğini belirtilmiştir (20). Hastane web sayfalarında tıbbi terminoloji kullanımı, bilgilerin doğru bir şekilde anlaşılmasını engelleyerek bireylerin zarar görmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle, hasta web sayfalarında mümkün olduğunca tıbbi terminoloji kullanımından kaçınılması gerektiği düşünülmektedir.

Çalışmamızda, hastane web sayfalarının %28.6'sında kansere ilişkin bilgilerin bir sayfa, %28.6'sında iki sayfa şeklinde yer aldığı belirlenmiştir. %21.4'ünün 2 paragraftan, %21.4'ünün 10 paragraftan; %14.4'ünün 172 sözcükten oluştuğu; %35.7'inin 10.5 punto ile yazıldığı; %57.1'inde resim olduğu; %7.1'inde tıklanma sayısına yer verildiği; %14.3'ünde link bulunduğu ve %100'ünde sayfa renginin siyah olduğu saptanmıştır. Benigeri ve Pluye'nin araştırmasında, özellikle ev hanımı ve yaşlı olan kesimin sağlık bilgisi almak için interneti kullandıkları saptanmıştır (20). Yapılan çalışmalarda, düşük eğitim seviyesinin sağlıkla ilgili Google aramalarında önemli bir sınırlılık oluşturduğu, düşük eğitim seviyesine sahip bireylerin anahtar kelime ve/veya cümle bazlı aramalarda doğru ve güvenilir bilgiye erişebilme ihtimallerinin düşük olduğu vurgulanmaktadır (36,37). Web sayfalarında, sağlıkla ilişkili konularla ilgili yazılar hazırlanırken bu web sayfalarından bilgi edinebilecek kişilerin yaşının ve öğrenim düzeyinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Sonuç

İnternet, bireylerin bilgiye hızla erişimini kolaylaştıran etkin bir araçtır. Ancak, bireylerin zarar görmemesi için ulaşılan bilgilerin anlaşılabilir, doğru ve güvenilir olmasına özen gösterilmelidir. İnternet kullanımının yaygınlaşması ile birlikte sağlık ve hastalıkla ilgili bilgiler de yoğun şekilde paylaşılmaya başlamıştır. Kanser prevalansının ve tedavi seçenekleri arayışının giderek artması web sayfalarında bu konudaki bilgilere yer verilmesini gerekli hale getirmiştir. Ancak, kanserli hastalarının web sayfalarından elde ettikleri bilgiler, onların tedavi ve bakım sürecini etkilemektedir. Bu nedenle, kanser ve kanser türleri ile ilgili web sayfalarının hazırlanırken bu sayfaların doğruluğu ve güvenilirliğini arttırmak amacıyla belirli standartları taşımasına dikkat edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Kaynaklar

1. Isık O, Akbolat M. Bilgi Teknolojileri ve Hastane Bilgi Sistemleri Kullanımı: Sağlık Çalışanları Üzerine Bir Araştırma. Bilgi Dünyası 2010;11: 365-89.
2. Pellise´ F, Sell P. Patient information and education with modern media:the Spine Society of Europe Patient LineEur. Spine J 2009;18 (Suppl 3):395–401. [CrossRef]
3. Ergün M, Ergün E.Web Sitelerinin Çeşitli Özellikleri Ve Eğitim Kurumları Web Sitelerine Yansımaları. Kuramsal Eğitimbilim 2008;1;2-19.
4. Tuncer M, Taşpınar M. Sanal Ortamda Eğitim Ve Öğretimin Geleceği Ve Olası Sorunlar. Sosyal Bilimler Dergisi 2008;10:125-44.
5. Çolak M, Kaymakoğlu B. Türkiye'de Özel Hastanelerin Web Sitelerinin Değerlendirilmesi. 3. Ulusal Tıp Kongresi/Medical Informatics. 06 Turkey
6. Başak F, Başak S, Öztürk K. Devlet Hastaneleri Web Sitelerinin Değerlendirilmesi. https://turkmia.org/kongre2008/cd/pdf/basak.75-80
7. Fox DS. Fallows Health Searches And Email Have Become More Com-Monplace, But There is Room for Improvement in Searches and Overall internet 2003. Access.www.pewinternet.org
8. Diaz J, Griffith R, James J Ng, Reinert S, MS, Friedmann P, Moulton A,. Patients' Use of the Internet for Medical information. J Gen Intern Medidine 2002;17:180–5. [CrossRef]
9. Zingmond DS.Information süper high way or billboards bythe roadside? An analysis of hospital web sites. Western Journal of Medicine 2001;175:385-91. [CrossRef]
10. Andreassen HK, Bujnowska-Fedak MM, Chronaki CE, Dumitru RC, Pudule I, Santana S, ve ark. European citizens' use of E-healthservices: a study of seven countries. BMC Public Health. 2007;7:53. [CrossRef]
11. Vanzetta M, Vellone E, De Marinis MG, Cavicchi I, Alvaro R.Online information supplied by Italian Hospitals and Local Healthcare Units: a descriptive research on their compliance with the guidelines issued by the Italian Ministry. Health. Ann Ig. 2012;24:507-16.
12. https://www.turkiye.gov.tr/tuik-gostergeler
13. Zickuhr K, Madden M. Research Specialist Older adults and internet use Pew Internet Project 2012:1-23. http://www.pewinternet.org/
14. Zülfikar H. Hastaların İnternet Kullanımı ve Elektronik Ortamdaki Bilgilerine Erişim Davranışları. F.N. Hem. Derg 2014;22:46-52.
15. Berland GK, Elliott MN, Morales LS, Algazy JI, Kravitz RL, Broder MS, et al. Health Information on the Internet: JAMA. 2001;23-30;285:2612-21. [CrossRef]
16. Aygün CS.İnternet Ve Etik:Örnek Uygulama Alanı Olarak Sağlık İletişimi. XII. "Türkiye'de İnternet" Konferansı 8-10 Kasım 2007;292-305.
17. Yirmibeşoğlu E,Öztürk AS,Erkal HŞ,Egehan İ. .Kanser Hastalarının Bilgi Arayışında İn-ternet Kullanımı. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2015;12: 125-8 .
18. Freund T, Freund M, Mahler C, Schwantes U, Ose D,Joos S,; Joachim Szecsenyi, MD, MSc. Family Practice Web Sites: New Perspectives for Patient Care and Health Information.
19. Mumcu G, Köksal L, Şişman N, Çatar Ö, Continuing Medical Education and E-Learning for Health Professionals. MÜSBED 2011;1:74-8.
20. Benigeri M, Pluye P. Shortcomings of Health İnformation on the Internet. Health Promotıon Internatıonal Journal 2003;18:381-6. [CrossRef]
21. Wanless, D. Securing our future health: Taking a Long TermView-Final Report 2002; HMGO The Public Unquiry Unit, London.
22. Başkale A,H., Serçekuş, P. Günüşen N P. Psikiyatri Kanser Hastalarının Bilgi Kaynakları, Bilgi Gereksinimleri ve Sağlık Personelinden Beklentilerinin İncelenmesi. Journal of Psychiatric Nursing 2015;6:65-70.
23. Bass SB, Ruzek SB, Gordon TF, Fleisher L, et al. Relationship of Internet health Information use with patient behavior and self-efficacy: experiencesof newly diagnosed cancer patients who contact the National Cancer. J Health Commun. 2006;11:219-36.
24. Verhoeks C, Teunissen D, Steenbergenand A, Lagro-Janssen A. Women'sexpectations and experiences regarding e-health treatment: A systematic review. Health Informatics Journal 2017;1-17
25. Gustafson, D. H., Hawkins, R., Pingree, S., McTavish, F., Arora N. J., Mendenhall, J., Cella, D. F., 2001. Effect or computer support on younger women with breast cancer. Journal of General Internal Medicine, 16;435-45.
26. Kirschning S, Kardorff E. The use of internet by women with breast cancer and men with prostate cancerresults of online research. Journal of Public Health 2008;16;133-43.
27. Buchi C S, Halfens RJ, Dassen T, Borne B. A review ofpsycho-social needs of breast-cancer patients and their relatives. J ClinNurs 2008;17:2895–909.
28. Taylor S, Harley C, Campbell LJ, Bingham L. Discussion of emotional and social impact of cancer during outpatient oncology consultations. Psychooncology 2011;20:242–51.
29. ÖzpınaR A, Kazaskeroğlu E,Özgün Ö.Bilgiye Erişim, Paylaşım ve Bilgi Teknolojileri Alanında Etik Olmayan Davranışlar ve Sebepleri.www.emo.org.tr/ekler _ek.pdf. 15.08.2018.
30. Cotten SR, Gupta SS. Characteristics of online and offline health information seekers and factors that discriminate between them. Soc Sci Med. 2004;59:1795-806.
31. Davies E , Yeoh KW. Internet chemotherapy information: impact on patientsand health professionals 2012; Br J Cancer;106: 601-51.
32. Wasserman MD, Baxter N, Rosen BM, Burnstein M,. Halverson, AL MD. Systematic Review of İnternet Patient İnformation on Colorectal Cancer Surgery. Dis Colon Rectum. 2014 ;57:64-9.
33. Demirel M, Tekin A, Özbek S, Kaya E. E-Sağlık kapsamında internet kullanıcılarının sağlık web sitelerini kullanma durumu üzerine bir araştırma. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu 2008. (Proje No: 0016-NAP-07).
34. Kiley R. Does the internet harm health? British Medical Journal, 2002;26: 235-41.
35. Eysenbach G. The İmpact Of The İnternet On Cancer Outcomes CA. Cancer J Clin. 2003;53: 356–71.
36. Nielsen-Bohlman L, Panzer A, Kindig D. Health literacy: a prescription to end confusion. Washington, DC: National Academies Press. 2004.
37. Diviani N, Putte B, Giani S, Weert J.C. Low health literacy and evaluation of online health information: a systematic review of the literature. Med Internet Res 2015; 17:1-9.